

УДК 378:355

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2023.01.103>

Віталій РУДИНСЬКИЙ
аспірант кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
ORCID ID 0000-0003-2066-865X

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Професійну підготовку майбутніх офіцерів до професійної діяльності у ВВНЗ аналізуємо через призму їх готовності до здійснення діяльності, що забезпечує національну безпеку і оборону України. Саму готовність розглядаємо як суб'єктивний стан особистості, з її здатністю та підготовленістю до виконання, відповідно до фаху, покладених військових завдань із власним прагненням до їх ефективного виконання. Наголошено на результативній підготовці майбутніх офіцерів до професійної діяльності як одній із ключових вимог, що ставляться до керівників та викладачів ВВНЗ, так як вона сприяє їх швидкій адаптації до умов праці, подальшому підвищенню кваліфікації, а відтак, професійному вдосконаленню і фаховому зростанню. Обґрунтовано, що вивчення курсантами навчальних дисциплін, із передбачуваним застосуванням міжпредметних зв'язків, повинно сприяти їхньому багатомірному компетентнісному становленню.

До важливих напрямів реалізації освітнього процесу курсантів, які впливають на професійну підготовку та сповна формують у них готовність до військового фаху й набули поширення у ВВНЗ, належать інтегровані, міжпредметні та проблемні моделі навчання. Акцентовано увагу на системній рівневій підготовці майбутніх офіцерів до професійної діяльності від низького до високого із послідовним переходом готовності майбутнього офіцера до дисциплінарної діяльності; виконанні офіцерами різних функцій, значимою серед яких є військово-педагогічна (майбутній офіцер – це не лише військовий, а й педагог-організатор навчання та виховання); високому ступені соціальної відповідальності, консервативності, суворій регламентації умов здійснення професійної діяльності офіцера; здатності ефективно виконувати службові обов'язки та прийнятті курсантами ВВНЗ відповідного стилю особистого життя, способу мислення, системи цінностей. Розгляд підготовки майбутніх офіцерів до військової професійної

© Віталій Рудинський, 2023.

діяльності доводить важливість двох видів готовності до такої діяльності – загальної та ситуативної (відповідно до ситуацій), де ситуативна – близька до встановлення такої підготовки та її передстартового стану, тоді як загальна – компетентна, фахова, довготривала підготовленість.

Аналіз окреслених проблем підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності доводить, що виявлені напрями дослідження торкаються лише окремих складових такої підготовки.

Ключові слова: професійна підготовка у вищих військових навчальних закладах, майбутні офіцери, військова фахова діяльність.

Vitaly RUDYNSKY

Khmelnyskyi, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-2066-865X

TRAINING OF FUTURE OFFICERS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

We analyze the professional training of future officers for professional activities at HMEI through the prism of their readiness to carry out activities that ensure Ukraine's national security and defence. Readiness is considered a subjective state of an individual with the ability and readiness to perform assigned military tasks according to the speciality, with his desire for effective performance. Practical training of future officers for professional activities is emphasized as one of the critical requirements for managers and teachers of higher education institutions, as it contributes to their quick adaptation to working conditions, further qualification improvement, and professional growth. The cadets' study of academic disciplines, with the predictable application of inter-subject connections, should contribute to their multidimensional competence development. Integrated, interdisciplinary and problem-based learning models are among the essential directions of implementing the educational process of cadets, which influence professional training and fully prepare them for the military profession and have become widespread in VVNIZ. Attention is focused on the systematic level of training of future officers for professional activity from low to high with a consistent transition of the prospective officer's readiness for disciplinary activity performance by officers of various functions, a significant one among which is the military-pedagogical one (the future officer is not only a military officer but also a teacher and organizer of education and training); a high degree of social responsibility, conservatism, strict regulation of the conditions of an officer's professional activity; the ability to effectively perform official duties and the adoption of the appropriate personal lifestyle, way of thinking, system and values by the cadets of VVNIZ. Consideration of the

training of future officers for military professional activity proves the importance of two types of readiness for such activity - general and situational (according to situations). Situational - is close to establishing such training and its pre-start state, while available - preparation is competent, professional, and long-term.

The analysis of the outlined problems of training future officers for professional activity proves that the identified research areas only affect specific training components.

Keywords: *professional training in higher military educational institutions, future officers, military professional activity.*

Постановка проблеми. Успішне розв'язання професійних завдань особливо актуальне у наш час для молодих офіцерів, коли в Україні війна, тим більше, що приєднання України до Болонського процесу означає ширше використання компетентнісного підходу у підготовці висококваліфікованих військових фахівців та відповідних вимог, які ставляться суспільством до професії офіцера [1].

Застосування компетентнісного підходу у педагогічній практиці підготовки майбутніх офіцерів потребує зміни методів навчання, уточнення видів діяльності, якими мають опанувати здобувачі до закінчення освіти. Питання, яким чином здійснювати підготовку майбутніх офіцерів до професійної діяльності в умовах ВВНЗ залишається відкритим. Тому застосування компетентнісного підходу в системі ВВНЗ залишається актуальним, а його реалізація в освітньому процесі важливою, особливо у перспективі визначення впливів на формування майбутнього компетентного фахівця-офіцера.

Аналіз досліджень. Значимими для окреслення вимог до професійної підготовки випускників військових освітніх установ відіграють праці науковців В. Алещенко (психологічна готовність військовослужбовців до ведення бойових дій [Алещенко, 2023, С. 5–13.]), О Бондаренка (підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності у військових ліцеях [Бондаренко, 2023.]), М. Волкова (формування психологічної готовності до дій в екстремальних умовах [Волков, 2023]), С. Жембровського (напрями спеціальної підготовки майбутніх офіцерів [Жембровський, 2019]), І. Романова (формування професійних компетентностей та використання інноваційних освітніх технологій у роботі з військової підготовки [Романов, 2022, С. 22–24.]), В. Українця (психологічна стійкість військовослужбовців [Українець, 2021 С. 168]), О. Хацюка та ін. (формування військово-прикладних навичок для виконання військових завдань [Хацюк, Любич, Оленченко, 2019, С. 63–67]), М. Криштановича, Я. Пушака, М. Флейчука, В. Франчука (основні напрями та особливості забезпечення національної безпеки України [Криштанович, Пушак, Флейчук., Франчук, 2020]), І. Шлямара (організація фізичної підготовки у збройних силах провідних країн світу [Шлямар, Івахно, 2023, С. 208–210]), В. Ягупова (вдосконалення психофізичної витривалості фахівців військового управління [Ягупов, Жембровський, Костів, 2020, С. 119–125.]) та ін. У цілому в наукових працях розкриті шляхи, зміст та методи підготовки майбутніх

офіцерів [Максименко, Рудинський, Попов, Маміч, Литвиновський, 2023]. Проте, для визначення вимог до професійної діяльності майбутніх офіцерів в сучасних умовах функціонування суспільства ми будемо розглядати їх як в контексті визначеної педагогічної проблеми.

Мета дослідження – розглянути підготовку майбутніх офіцерів до професійної діяльності у ВВНЗ як важливу педагогічну проблему.

Для професійної підготовки важливо сформувані у майбутнього фахівця готовність до професійної діяльності, яку будемо розглядати як суб'єктивний стан особистості, котра вважає себе здатною та підготовленою до виконання відповідної професійної діяльності й прагне її виконувати. Підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності – одне з центральних завдань освітньої роботи керівників та викладачів ВВНЗ. Тому цей процес спрямований на виконання поставлених перед ним завдань і є суттєвою передумовою плідної діяльності офіцерів після закінчення ВВНЗ.

Ефективна підготовка допомагає молодому офіцеру успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати власні знання, особистісний досвід та досвід колег, зберігати самоконтроль у своїх діях і вчинках та перебудовуватися у разі непередбачених обставин. Результативна професійна підготовка – вирішальна умова швидкої адаптації до умов праці, подальшого професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації. Готовність характеризує можливості майбутнього фахівця легко вирішувати завдання близькі до реальних завдань професійної діяльності.

Нині російсько-українська війна, що розпочалася з 24.02.2022 р., переконливо довела, що у ВВНЗ повинні надаватися майбутнім офіцерам усі можливості для вирішення завдань близьких до реальних завдань професійної діяльності, так як сучасні бої слугують важким випробуванням (фізичним та духовним), при цьому кожен із офіцерів повинен уміти активно протистояти екстремальним, життєво-небезпечним умовам, бути рішучим, щоб сповна виконати поставлене вищим керівництвом бойове завдання. Однак кожному офіцеру вже у процесі навчання слід добре розуміти, що бій є жорстокою боротьбою між обома протидіючими сторонами, між його метою, переконанням, волею та настроєм воюючих [Злобіна, 2022, С. 60–62].

Існують різні форми занять, спрямованих на підготовку майбутніх офіцерів до професійної діяльності. У професійній освіті, націленій на інтереси здобувача військової освіти, дисципліни, що вивчаються, вибудовуються з орієнтацією на функції професійної діяльності майбутнього фахівця-офіцера. Професійна діяльність – це специфічна цілеспрямована діяльність офіцера за своєю професією та спеціальністю у певній військовій сфері. Від того, як майбутній офіцер готовий до своєї професійної діяльності, залежить його успіх у роботі та захист нашої держави в цілому. Професійний розвиток військовослужбовців розуміється також як цілісна система, що включає зміни в особистості під час процесу входження майбутнього офіцера у професійне середовище, засвоєння службового досвіду та оволодіння стандартами і

цінностями професійної спільноти. Навчальні дисципліни, що вивчаються курсантами, повинні сприяти становленню його багатомірного погляду на майбутню професійну діяльність.

Саме впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес передбачає застосування міжпредметних зв'язків, у яких предметні галузі співвідносяться з різними видами професійної діяльності, розширення у структурі навчальних програм із військових дисциплін міжпредметного компонента (міжпредметні військові завдання, які не можуть бути вирішені засобами одного предмета).

Міжпредметні зв'язки знаходять своє відображення у змістовому наповненні предметів, що вивчаються, і враховуються у процесі розробки навчальних планів і програм, підручників, навчальних і методичних посібників. Ця сторона міжпредметних зв'язків визначає підхід до відбору і розташування навчального матеріалу в такий спосіб, щоб знання, отримані військовими фахівцями щодо одного чи кількох предметів, слугували основою у засвоєнні усіх предметів.

З іншого боку, виявлення міжпредметних зв'язків відбувається у процесі навчання, де ці зв'язки встановлюються викладачами ВВНЗ у процесі вивчення навчального матеріалу. Модель здійснення міжпредметних зв'язків охоплює процес виявлення, фіксацію та реалізацію міжпредметних зв'язків з майбутньою професією з урахуванням професійної спрямованості викладання загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних дисциплін [Бондаренко, 2023]. Таким чином стає очевидною значимість реалізації міжпредметних зв'язків, які є однією з умов підвищення якості військової підготовки майбутніх офіцерів.

Міжпредметні зв'язки – не стала, цілісна система, а важлива сходинка до інтеграції. Вони можуть бути використані за бажанням викладача щодо окремих тем навчального матеріалу. Вони не є системою, тоді як інтеграція – це система, що пропонує об'єднання, поєднання навчального матеріалу окремих споріднених предметів у єдине ціле.

Поєднуватися, об'єднуватися можуть не лише дисципліни всередині освітніх циклів, а й самі освітні цикли. Природні науки і математика становлять основу науково-технічного знання і відіграють велику роль у формуванні готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності. При вивченні основ природничих наук курсанти набувають знання законів природи та знайомляться з принципами використання цих законів у процесі професійної діяльності. Надзвичайно розширилася сфера використання математики та інформатики у розвитку інших наук та застосування їх у суспільній практиці. Досягнення математики та її методи широко опираються як на природничі науки, так і на науки професійного циклу.

До найбільш суттєвих напрямів навчання, що впливають на формування готовності курсантів до професійної діяльності і набули поширення в ВВНЗ відносяться моделі інтегрованого, міжпредметного та проблемного навчання.

Так, наприклад, математика та інформатика є інструментами для вирішення прикладних завдань професійної спрямованості. Розв'язання такого роду завдань у професійній діяльності вимагає особливих умінь: пов'язувати між собою та узагальнювати предметні знання, бачити об'єкт у єдності його різноманітних властивостей та відносин, оцінювати з позицій загального, що забезпечує формування готовності до професійної діяльності.

Інтеграційні зв'язки можуть переплітатися ще тісніше, коли інтегруються не дві дисципліни, а три і навіть більше. Такі заняття сприяють глибокому проникненню курсантів у сутність військової діяльності, розвитку та збагаченню у них знань, розвивають уміння в майбутньому вирішувати прикладні завдання професійної діяльності.

Вирішення завдань перетворює навчання на творчий процес, що сприяє глибшому осмисленню та засвоєнню навчального матеріалу курсантами та встановленню типових зв'язків між ним. Крім того, цілеспрямована систематична робота дозволяє підвищити пізнавальну активність курсантів й активізувати інтерес до наукового пізнання світу.

Інтеграція дисциплін відіграє важливу роль у розвитку розумових здібностей, активізує логічне мислення, розвиває просторове уявлення. На інтегрованих заняттях, що пов'язані з історією, предметом вивчення найчастіше стають стратегії знаменитих битв. Під час викладу матеріалу викладач знайомить студентів з історією бою. Одночасно обговорюють, аналізують історичну битву й зосереджуються на темі. В результаті знайомства з історією, курсанти навчаються зіставляти сили та дії противників та обґрунтовувати результат бою з економічної точки зору, вирішуючи економіко-математичне завдання, а це, у свою чергу, сприяє розвитку просторового та логічного мислення.

Одна з обов'язкових та основних вимог інтегрованого викладання – підвищення самостійності курсантів як здобувачів освіти, тому що інтеграція розширює тематику матеріалу, що вивчається, викликає необхідність більш глибокого аналізу та узагальнення явищ. Курсанти ВВНЗ можуть осилити подібну роботу тільки тоді, коли сповна володіють прийомами дослідницької діяльності та вміють правильно організувати свій час. Ці питання також стоять і перед викладачем, який зrealізує інтеграційні підходи у навчанні курсантів.

Практика майбутньої професійної діяльності офіцера показує, що він у професійній діяльності виконує різні функції, серед яких значимими є військово-педагогічні, оскільки майбутній офіцер буде не лише військовим, а й педагогом – організатором навчання та виховання. Відповідно діяльність офіцерів у професійно-педагогічному плані спрямована на створення умов, що дозволяють виконувати конкретні завдання, покладені на офіцерський склад, зокрема потребує вирішення проблема з формування дисциплінованості курсантів, так як він завжди має бути готовим до виконання бойових завдань, заснованих на знаннях, комплексних вміннях та дисциплінованості.

При вирішенні даної проблеми враховуються індивідуальні якості майбутніх офіцерів, конструктивні дисциплінарні та організаторські вміння, як повага

один до одного, до старших, вміння спілкуватися на побутовому і офіційному рівні та ін. В навчальній діяльності викладачу ВВНЗ слід враховувати той факт, що дисциплінованість проявляється через передачу знань, формування вмінь та при їх застосуванні (знань і вмінь) у практичній діяльності, а саме у процесі розв'язання конкретних ситуацій, наближених до реальної обстановки; проведенні ділової гри; у мікрвикладанні; вирішенні творчих задач та ін.

Вся система підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності реалізується за допомогою контекстно-діяльнісного підходу і є цілісною системою, в якій кожен її учасник вирішує певне завдання. Система носить багаторівневий характер, що виявляється у переході від низького рівневого характеру до високого. Ці рівні пов'язані між собою, причому кожен попередній зумовлює наступний. У підготовці майбутнього офіцера до формування дисциплінованості відстежується послідовний перехід готовності майбутнього офіцера до дисциплінарної діяльності [Жембровський, 2019].

Наступною проблемою у підготовці майбутніх офіцерів до професійної діяльності розглянемо готовність до діяльності як індивідуальну якість, що включає свідому особистісну та суспільно-значущу діяльність, позитивне ставлення до неї і здатність до її результативного виконання [Жембровський, 2019]. Проблема підготовки особистості курсанта до майбутньої діяльності представлена моральною проблемою формування у нього ставлення до трудової діяльності як суспільного обов'язку та особистого покликання.

На наше переконання, готовність до військової діяльності безпосередньо пов'язана з особистістю. Серед параметрів готовності до праці особистісний показник займає першість, тоді як за традиційного підходу більше звертається увага на знання, навички, вміння [Романов, 2022]. Вивчення проблеми готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності неможливе без чіткого виділення її структурних компонентів, встановлення їхнього взаємозв'язку та взаємовпливу. Нині підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності є складною структурованою освітою. Відтак науковці (О. Бондаренко, М. Волков та ін.) виділяють у ній різні підструктури (компоненти, блоки) й розглядають такого виду готовність до як складну особистісну освіту, готовність до діяльності, що, зазвичай, включає такі компоненти: мотиваційний (де розглядаємо позитивне ставлення до діяльності); орієнтаційний (отримані курсантом знання про особливості такого роду діяльності); операційний (оволодіння майбутніми офіцерами способами та прийомами професійної діяльності); вольовий (проявляється у самоконтролі та умінні керувати власними і колективними діями); ціннісний (власна оцінка підготовленості до майбутньої військової діяльності) [2; 3].

Таким чином, у психолого-педагогічній літературі немає єдиної думки щодо формування готовності курсантів до професійної діяльності. Науковці виділяють різні компоненти готовності. Одні намагаються співвіднести компоненти (сторони, підструктури) готовності із психологічною структурою особистості, інші – зі структурою конкретної діяльності. У багатьох дослідженнях

готовність до діяльності сумує різні аспекти готовності, однак її сутність часто зводиться до переліку структурних компонентів.

Водночас структура готовності до професійної діяльності розкривається з урахуванням психологічної структури особистості курсанта та через підпорядкування тим функціям, які належить виконувати майбутньому офіцеру.

Підготовку майбутніх офіцерів до професійної діяльності як педагогічну проблему розглядаємо з позицій того, що діяльність офіцера – доволі широке поняття, що не зводиться до обсягу функціональних обов'язків його первинної офіцерської посади. Професійна діяльність офіцера постає як складна структурована освіта, у якій представлено кілька самостійних видів діяльності, кожна з яких має певні загальні ознаки. Це виявляється, передусім, у тому, що ці види діяльності є соціально організовані і нормовані, тому у їх межах офіцер має слідувати вже встановленим правилам [Шлямар та ін., 2023].

Професійна діяльність офіцера відрізняється високим ступенем соціальної відповідальності, консервативності, суворою регламентацією умов її здійснення. У такому професійному середовищі значно зростає роль соціально обумовлених характеристик та умов діяльності. З цього випливає, що набуття професії офіцера – це його здатність ефективно виконувати службові обов'язки й прийняття майбутнім офіцером відповідного стилю життя, способу мислення, системи та цінностей загалом.

Виходячи з особливостей професійної діяльності офіцера, сутнісних характеристик формування готовності до неї, найбільше значення мають ті елементи, які лише опосередковано пов'язані із засвоєнням професійних знань та умінь. При цьому виділені характеристики можуть бути основою для обґрунтування критеріїв готовності до професійної діяльності офіцера, розробки педагогічних умов та основних шляхів її формування.

Отож, при розгляді проблеми підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності нам необхідно враховувати ряд деталей:

– існуючі в психолого-педагогічній науці підходи визначають зміст та структуру готовності до професійної діяльності. Найбільш прийнятним є підхід на основі діяльнісно-особистісного аналізу, який дозволяє розглядати феномен, що вивчається, як системну освіту, враховуючи ієрархію і взаємозв'язок складових його компонентів;

– сутнісні особливості професійної діяльності офіцера та вимоги, які пред'являє до майбутнього офіцера дана діяльність;

– необхідність усвідомлення ситуації, що має місце в практиці підготовки офіцерів ВВНЗ, коли при оцінці ступеня готовності випускників до реалізації професійних функцій визначальним є значеннево-орієнтований підхід.

Підготовка майбутніх офіцерів до військової професійної діяльності містить такі види готовності: загальну (довготривалу) та ситуативну. Ситуативна – близька до встановлення або передстартового стану, тоді як загальна – до підготовленості, компетентності та ін.

Проведемо аналогію між двома видами. Готовність розпочати діяльність розглядається як професійна діяльність у її тимчасовому аспекті, тобто курсант ВВНЗ знаходиться на початку професійного шляху і в даному сенсі стан готовності близький до передстартового стану. Відповідно, сформувати у майбутнього офіцера готовність, значить сформувати в нього нове особистісне утворення, котре б дозволило йому активно розпочати та успішно виконувати майбутню професійну діяльність, тобто зі сторони особистості готовність буде тривалою і стійкою, тому що кінцева мета хоч і далека у часі, проте з боку самої діяльності готовність характеризує підготовлений, компетентнісний стан особистості курсанта перед початком цієї діяльності.

Таким чином, підготовка майбутнього офіцера до професійної діяльності передбачає його внутрішньо-особистісну та фахову готовність. Вона розглядається як цілісне утворення, є результатом професійної підготовки офіцера та забезпечує перехід до якісно нової для курсанта форми життєдіяльності, взаємозумовленої і взаємодоповненої.

Список літератури

1. Алещенко В. Формування психологічної готовності військовослужбовців до ведення бойових дій. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. №74(4). С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-74-4-5-13>
2. Бондаренко О. Методичне забезпечення структури ігрового навчання в практиці освітнього процесу вищого військового навчального закладу при формуванні готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності у військових ліцеях. *Актуальні питання у сучасній науці*, 2023. №2 (8).
3. Волков М. С. Ефективність фізичних тренувань у підготовці військовослужбовців та формуванні їх психологічної готовності до дій в екстремальних умовах. *Академічні візії*, 2023. №22. URL: www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/509
4. Жембровський С. М., & Сич Р. В. Спеціальна фізична підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників як складова формування їх готовності до професійної діяльності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка*, 2019. №3. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk/article/view/5>
5. Злобіна О. Перспективні напрямки вдосконалення підготовки майбутніх морських офіцерів у вищих військових навчальних закладах в умовах військових реалій. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені ТГ Шевченка*, 2022. №174(18). С. 60–65.
6. Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрями та особливості здійснення : моногр. Львів : Сполом, 2020. 418 с.
7. Максименко Ю., Рудинський В., Попов С., Маміч В., Литвиновський С. Методологічний підхід до побудови типології напрямів досліджень воєнної

- розвідки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Сер: військові та технічні науки : наукове видання. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2023. № 2(91). С. 57–68. https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/article/view/1487/1334
8. Романов І. В., Демченко О. М., Макух Д. Д. Формування професійних компетентностей та використання інноваційних освітніх технологій здобувачами вищої освіти майбутніми фахівцями сектору безпеки з військової підготовки. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 54, Т. 1. С. 22–27.
 9. Українець В. М. Психологічна стійкість військовослужбовців: сутність поняття. Наукова дискусія: питання педагогіки та психології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 3–4 грудня 2021 р.). Київ, 2021. С. 168–169. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/16684/1/knop.org.ua_Декабрь_2021.pdf#page=168
 10. Хацаюк О., Любич Р., Оленченко В. Удосконалення військово-професійних навичок військослужбовців Національної гвардії України в процесі спеціальної фізичної підготовки. *Новий колегіум*, 2019. №1. С.63–68. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NovKol_2019_1_15.pdf
 11. Шлямар І. Л., Івахно О. В. Аналіз організації фізичної підготовки у збройних силах провідних країн світу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. №4(163). С. 208–215. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.04\(163\).39](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.04(163).39)
 12. Ягупов В. В., Жембровський С. М., Костів С. Ф. Проблема вдосконалення психофізичної витривалості професіоналів військового управління у науковій літературі. *Вісник Національного університету оборони України*, 2020. С. 119–127.

References

1. Aleshhenko V. Formuvannya psicholohichnoyi hotovnosti vijs»kovosluzhbovciv do vedennya bojovykh dij. *Visnyk Nacional»noho universytetu oborony Ukrayiny*. 2023. №74(4). S. 5–13. (in Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-74-4-5-13>
2. Bondarenko O. *Metodychne zabezpechennya struktury ihrovoho navchannya v praktyci osvith»oho procesu vyshhoho vijs»kovoho navchal»noho zakladu pry formuvanni hotovnosti majbutnix oficeriv do profesijnoyi diyal»nosti u vijs»kovykh liceyax*. Aktual»ni pytannya u suchasnij nauci, 2023. №2 (8) (in Ukrainian)
3. Volkov M. S. *Efektivnist» fizychnykh trenuvan» u pidhotovci vijs»kovosluzhbovciv ta formuvanni yix psicholohichnoyi hotovnosti do dij v ekstremal»nykh umovax*. *Akademichni viziyyi*, 2023. №22. (in Ukrainian) URL: www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/509
4. Zhembrovs»kyj S. M., & Sych R. V. *Special»na fizychna pidhotovka majbutnix oficeriv-prykordonnykiv yak skladova formuvannya yix hotovnosti*

- do profesijnoyi diyal»nosti. Visnyk Nacional»noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedagogika, 2019. №3. (in Ukrainian) URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk/article/view/5>
5. Zlobina O. Perspektyvni napryamky vdoskonalennya pidhotovky majbutnix mors»kyx oficeriv u vyshhyx vijs»kovyx navchal»nyx zakladax v umovax vijs»kovyx realij. Visnyk Nacional»noho universytetu «Chernihivs»kyj kolehium» imeni TH Shevchenka, 2022. №174(18). S. 60–65 (in Ukrainian)
 6. Kryshtanovych M. F., Pushak Ya. Ya., Flejchuk M. I., Franchuk V. I. Derzhavna polityka zabezpechennya nacional»noyi bezpeky Ukrainy: osnovni napryamy ta osoblyvosti zdijsnennya : monohr. L»viv : Spolom, 2020. 418 s. (in Ukrainian)
 7. Maksymenko Yu., Rudyns»kyj V., Popov S., Mamich V., Lytvynovs»kyj S. Metodolohichnyj pidxid do pobudovy typolohiyi napryamiv doslidzhen» voyennoyi rozvidky. Zbirnyk naukovyx prac» Nacional»noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. Ser: vijs»kovi ta texnichni nauky : naukove vydannya. Xmel»nyc»kyj : Vydavnytstvo NADPSU, 2023. № 2(91). S. 57–68. (in Ukrainian) https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/article/view/1487/1334
 8. Romanov I. V., Demchenko O. M., Makux D. D. Formuvannya profesijnyx kompetentnostej ta vykorystannya innovacijnyx osvithnix texnologij zdobuvachamy vyshhoyi osvity majbutnimy faxivcyamy sektoru bezpeky z vijs»kovoyi pidhotovky. Innovacijna pedagogika. 2022. Vyp. 54, T. 1. S. 22–27. (in Ukrainian)
 9. Ukrainec» V. M. Psyholohichna stijkist» vijs»kovosluzhbovciv: sutnist» ponyattya. Naukova dyskusiya: pytannya pedagogiky ta psyholohiyi: materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi (m. Kyiv, Ukraina, 3–4 hrudnya 2021 r.). Kyiv, 2021. S. 168–169. (in Ukrainian) URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/16684/1/knopp.org.ua_Dekabr»_2021.pdf#page=168
 10. Xacayuk O., Lyubchych R., Olenchenko V. Udokonalennya vijs»kovo profesijnyx navychok vijs»kosluzhbovciv Nacional»noyi hvardiyi Ukrainy v procesi special»noyi fizychnoyi pidhotovky. Novyj kolehium, 2019. №1. S.63–68. (in Ukrainian) URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NovKol_2019_1_15.pdf
 11. Shlyamar I. L., Ivaxno O. V. Analiz orhanizaciyi fizychnoyi pidhotovky u zbrojnyx sylax providnyx krayin svitu. Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. 2023. №4(163). S. 208–215. (in Ukrainian) DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.04\(163\).39](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.04(163).39)
 12. Yahupov V. V., Zhembrovs»kyj S. M., Kostiv S. F. Problema vdoskonalennya psyhofizychnoyi vytryvalosti profesionaliv vijs»kovoho upravlinnya u naukovij literaturi. Visnyk Nacional»noho universytetu oborony Ukrainy, 2020. S. 119–127. (in Ukrainian)